

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 2746/2022
06.04.2022. године
Београд

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Звездане Лутовац, председника већа, Драгане Маринковић, Иване Рађеновић, Бранка Станића и Татјане Матковић Стефановић, чланова већа, у парници тужиоца АА из села ..., ..., чији је пуномоћник Соња Мишковић, адвокат из ..., против тужене Републике Србије - Министарства одбране, коју заступа Војно Правобранилаштво са седиштем у Београду, ради накнаде штете, одлучујући о ревизији тужене изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 5051/21 од 30.09.2021. године, у седници одржаној 06.04.2022. године, донео је

РЕШЕЊЕ

ПРИХВАТА СЕ одлучивање о ревизији тужене изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 5051/21 од 30.09.2021. године.

УКИДАЈУ СЕ пресуда Апелационог суда у Београду Гж 5051/21 од 30.09.2021. године у ставу првом изреке и пресуда Првог основног суда у Београду П 24668/21 од 18.06.2021. године, у делу става првог изреке којим је одлучено о накнади штете на име душевних болова због умањења животне активности и у ставу трећем изреке (трошкови поступка) и у том делу предмет **ВРАЋА** првостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Првог основног суда у Београду П 58894/10 од 01.02.2011. године, одбијен је као неоснован тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се обавезе тужена да му исплати накнаде нематеријалну штету на име претрпљеног страха и умањења животне активности са траженом законском затезном каматом.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж 3969/12 од 19.10.2012. године, одбијена је као неоснована жалба тужиоца и потврђена је првостепена пресуда.

Одлуком Уставног суда Уж 9848/2012 од 17.07.2015. године, ставом првим изреке, усвојена је уставна жалба тужиоца изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 3969/12 од 19.10.2012. године и утврђено да је подносиоцу уставне жалбе повређено право на једнаку заштиту зајемчено одредбом члана 36. став 1. Устава Републике Србије, док је у преосталом делу уставна жалба одбачена. Ставом другим изреке, одбачен је захтев подносиоца уставне жалбе за накнаду нематеријалне штете.

Правноснажним решењем Првог основног суда у Београду П 58894/10 од 05.12.2016. године, ставом првим изреке, усвојен је предлог за понављање поступка тужиоца поднет 29.07.2015. године и дозвољено је понављање поступка. Ставом другим изреке, укинута је пресуда Првог основног суда у Београду П 58894/10 од 01.02.2011. године.

Пресудом Првог основног суда у Београду П 24668/21 од 18.06.2021. године, ставом првим изреке, делимично је усвојен тужбени захтев тужиоца и обавезана тужена да му на име накнаде нематеријалне штете за претрпљен страх исплати износ од 100.000,00 динара и за претрпљене душевне болове због умањења опште животне активности износ од 220.000,00 динара све са законском затезном каматом од 18.06.2021. године, до исплате. Ставом другим изреке, делимично је одбијен тужбени захтев којим је тужилац тражио да се обавезе тужена на исплату накнаде нематеријалне штете за претрпљени страх и за претрпљене душевне болове због умањења опште животне активности преко износа досуђених ставом првим изреке до тражених износа. Ставом трећим изреке, обавезана је тужена да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка у износу од 279.700,00 динара.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж 5051/21 од 30.09.2021. године, ставом првим изреке, одбијена је као неоснована жалба тужене и потврђена првостепена пресуда у делу става првог изреке којим је одлучено о накнади штете на име душевних болова због умањења животне активности са припадајућом законском затезном каматом и у ставу трећем изреке. Ставом другим изреке, преиначена је првостепена пресуда у делу става првог изреке тако што је одбијен тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се обавезе тужена да му на име претрпљеног страха исплати износ од 100.000,00 динара са законском затезном каматом почев од 18.06.2021. године до исплате. Ставом трећим изреке обавезан је тужилац да туженој накнади трошкове другостепеног поступка у износу од 9.000,00 динара.

Против правноснажне другостепене пресуде, тужена је благовремено изјавила ревизију побијајући је у усвајајућем делу, због погрешне примене материјалног права са предлогом да се о ревизији одлучује као изузетно дозвољеној, на основу члана 404. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ број 72/11...18/20).

Према члану 404. ЗПП ревизија је изузетно дозвољена због погрешне примене материјалног права и против другостепене пресуде која се не би могла побијати ревизијом, ако Врховни касациони суд оцени да је потребно размотрити правна питања од општег интереса или у интересу равноправности грађана, уједначити судску праксу или дати ново тумачење права (посебна ревизија). О дозвољености и основаности посебне ревизије одлучује Врховни касациони суд у већу од пет судија.

По оцени Врховног касационог суда у овом случају постоји потреба да се одлучује о посебној ревизији тужене ради тумачења права и уједначавања судске праксе у примени одредби о застарелости потраживања накнаде нематеријалне штете за душевне болове због умањења опште животне активности проузрокованих посттрауматским стресним поремећајем.

Из тог разлога, одлучено је као у ставу првом изреке.

Одлучујући о изјављеној ревизији, на основу члана 408. ЗПП, који се у овом поступку примењује на основу члана 506. став 2. истог закона, Врховни касациони суд је нашао да је ревизија тужене основана.

Према до сада утврђеном чињеничном стању тужилац је вршећи војну службу као припадник ЈНА учествовао у борбеним дејствима на Косову и Метохији за време НАТО агресије од 24.03.1999. године до 25.06.1999. године. Због услова на ратишту и извршавања војних задатака, доживљавао је психотрауматска искуства која су довела до поремећаја здравља у виду појаве психичког поремећаја у форми посттрауматског стресног поремећаја. Први симптоми јавили су се након завршетка рата, када је пребачен у Трстеник јер су од тада почели његови проблеми са спавањем, нервозом, а почеле су и да му се враћају слике са ратишта, због чега је све до 2008. године самоиницијативно користио лекове за смирење, уз мешање алкохола. Медицинску помоћ затражио је 2008. године, када се јавио лекару неуропсихијатру и када је код тужиоца дијагностиковано да болује од ПТСП-а. По налазу и мишљењу вештака, тужилац је током НАТО бомбардовања трпео страх који је проузроковао анксиозност и депресивност са последицама посттрауматског стресног поремећаја услед чега је код тужиоца дошло до умањења опште животне активности од 15%. Коначан облик обољење је добило 24.09.2008. године, али лечење тужиоца није завршено. Тужбу у овом поступку је поднео 21.10.2008.године.

На основу тако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су закључили да тужиочево потраживање није застарело и да је тужена објективно одговорна за накнаду нематеријалне штете која је тужиоцу проузрокована његовим ангажовањем током борбених дејстава за време НАТО бомбардовања 1999. године услед умањења животне активности тужиоца за 15%. По становишту суда, обољење које је узрочник умањења опште животне активности ПТСП добило је коначни облик 24.09.2008. године и његово лечење није завршено, тако да до подношења тужбе, нису протекли рокови из члана 376. Закона о облигационим односима (ЗОО), па је применом члана 200. истог закона тужиоцу досуђена накнада штете.

По оцени Врховног касационог суда основано се ревизијом тужене указује на погрешну примену материјалног права која је за последицу имала непотпуно утврђење чињеница битних за правилну оцену основаности приговора застарелости.

Одредбом члана 376. ЗОО прописана су два рока застарелости потраживања накнаде штете - рок од три године од кад је оштећени дознао за штету и за лице које је штету учинило (став 1) и рок од пет година од кад је штета настала (став 2). При том, рок од три године прописан ставом 1. наведеног члана тече и истиче у оквиру рока од пет година, јер је ставом 2. овог члана предвиђено да потраживање накнаде штете „у сваком случају“ застарева протеклом тог рока.

Када је реч о нематеријалној штети, рок застарелости од пет година не почиње да тече од дана конкретног догађаја већ од дана настанка штете - од оног дана када су поједини видови те штете добили облик коначног стања. Тако, да рок застарелости потраживања накнаде штете за душевне болове због умањења опште животне активности почиње да тече од дана када је дијагностикована болест из акутне фазе прешла у хроничну јер је у конкретном случају реч о психичком обољењу које може да захтева дугогодишње лечење, па некад и доживотно.

Утврђење ових чињеница захтева стручно знање којим суд не располаже, због чега се исте утврђују вештачењем, али то не значи да суд мора прихватити дати налаз и мишљење вештака, већ је дужан да све нејасноће отклони и разјасни на рочишту у складу са дужношћу прописаном одредбама члана 270. став 4. и 313. Закона о парничном поступку.

У конкретном случају, налазом и мишљењем вештака неуропсихијатра, утврђено је да је посттрауматски стресни поремећај (ПТСП) код тужиоца свој коначан облик добио 24.09.2008. године, више до девет година од престанка штетног догађаја који га је изазвао, односно са даном постављања дијагнозе. Одређена општа сазнања о посттрауматском стресном поремећају из бројних спорова за накнаду штете упућују на то да се овај вид поремећаја по правилу јавља у року од шест месеци а најдаље годину дана од трауматског догађаја, као акутна фаза у којој се испољавају симптоми (несаница, нервоза, промена расположења и слично) која временом прераста у хронични поремећај. Постављање дијагнозе, за који моменат вештак и судови везују коначно стање посттрауматског стресног поремећаја и настанак штете – почетак рока застарелости није прихватљиво. И тужилац у свом исказу тврди да је одмах по завршетку рата када је пребачен у Трстеник, а затим на административну границу (где је био до краја одслужења војног рока) осетио тегобе које се јављају у акутној фази, али да се није јављао лекару, већ је самоиницијативно узимао лекове за смирење уз мешање алкохола, што значи да су те тегобе постојале све време до јављања лекару и да је поремећај временом постао хроничан.

Постављање дијагнозе као моменат за који вештак и судови везују коначно стање посттрауматског стресног поремећаја и настанак штете, па следом тога почетак рока застарелости, није прихватљиво. Тужилац је тада сазнао за медицински назив психичког поремећаја који је код њега присутан већ дуго низ година, у почетку као акутни а затим и хронични поремећај. Тужилац је већ по завршетку НАТО бомбардовања испољио симптоме тог поремећаја који тада није дијагностикован и лечен, пропустом да затражи помоћ лекара.

Имајући изложено у виду, пресуде нижестепених судова су морале бити укинуте у побијеном делу.

У поновљеном суђењу првостепени суд ће детаљним саслушањем судског вештака, имајући у виду симптоме - тегобе које тужилац наводи у свом исказу да их је осетио одмах по завршетку НАТО бомбардовања (још током одслужења војног рока), поуздано утврдити када је настао акутни посттрауматски стресни поремећај и када је исти постао хроничан, с`обзиром да тужилац тврди да је све до јављања лекару 2008. године самоиницијативно користио лекове за смирење, што би указивало да су тегобе код њега постојале све време. Ове чињенице су одлучне за оцену основаности истакнутог приговора застарелости, за који у овом случају није битан моменат јављања тужиоца лекару и постављање дијагнозе, нити чињеница да лечење није завршено, већ када су се тегобе у оквиру дијагностикованог психичког поремећаја усталиле - постале хроничне.

Укинута је и одлука о трошковима поступка, јер зависи од коначног исхода спора.

Сходно изложеном, на основу члана 416. став 2. ЗПП, одлучено је као у ставу другом изреке.

Председник већа - судија
Звездана Лутовац, с.р.

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић